

Pasniedzējam dr. Ivaram Lukšam

2020.gada 13.aprīlī

Jautājumi acu slimībās vecmātēm

Atbildes uz jautājumiem

1 Līdzestības pamatkritēriji glaukomas pacientiem

Glaukomas slimniekam ir rūpīgi jāpilda acu ārsta norādījumi:

- * Regulāri jāpilina acu pilieni
- * Regulāri jāierodas pie ārsta, lai kontrolētu acu spiedienu
- * Noteiktu redzes lauku
- * Novērtētu glaukomas procesa pakāpi

Vienu reizi divos gados līdz 40-50 gadu vecumam, bet pēc 50 gadu vecuma 1 x gadā, jādodas pie ārsta veikt pārbaudes.

Labāku līdzestību izdodas nodrošināt, ja:

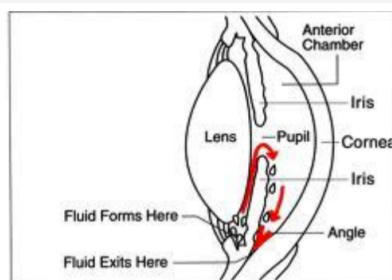
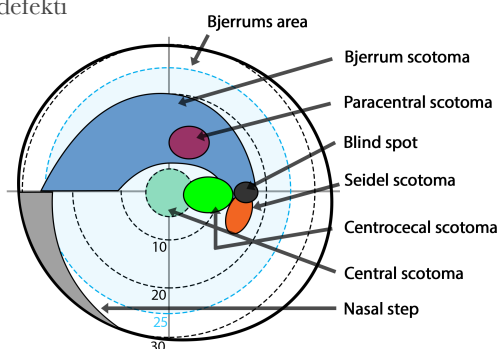
- * Ārstēšanas metode ir vienkārša un pacientam saprotama
- * Ja pacientam ir izpratne par slimības nopietnību un neārstēšanas sekām
- * Ja ārstniecības un monitoringa pasākumus izdodas padarīt par rutīnu - ieviest tajos regularitāti
- * Ja tiek piedāvāti dažādi radoši risinājumi monitoringa un līdzeslības nodrošināšanai

2 Atšķirība starp atvērta un slēgta kakta glaukomu

Atvērta kakta glaukoma	Slēgta kakta galukoma
Priekšējās kameras kakts (<i>angle</i> - skatīt attēlā) ir atvērts	Priekšējās kameras kakts (<i>angle</i> - skatīt attēlā) bloķēts
Skar 2-4% populācijas pēc 40 gadu vecuma	5x retāk kā atvērta kakta glaukoma, <i>biežāk sievietēm</i> , biežāk tālredzīgās acīs
Hroniski progresējoša slimība	Noris ar akūtām glaukomas lēkmēm – lēkme parasti sākas vakarā, kad raksturīga fizioloģiska zīlītes paplašināšanās, pacients redz varavīksnes lokus ap gaismas avotiem, sākas galvassāpes, paplašinās ciliārie asinsvadi, radzenē veidojas tūska, priekšējā kamera sekla, zīlīte paplašinās, paaugstināts intraokulārais spiediens, tālāk spiedienam paaugstinoties veidojas izteikta radzenes tūska, pacientam ir slikta dūša, vemšana, strauji pasliktinās redze

Sākuma stadijās var būt sūdzības par redzes miglošanos, diskomfortu acī, redzes pasliktināšanos

Redzes lauka defekti izpaužas kā paracentrāla skotoma (laukumveida redzes zudumi tuvu redzes centram), lokveida skotoma (Bjerrum skotoma), nazāli un temporāli redzes lauka defekti

Veidojas izmaiņas redzes nervā

3 Acs mitrinošo pilienu izvēle

Pilienu izvēles kritēriji:

✳ Efektivitāte, ilglaicīga darbība, ilgstošs komforts, minimāla miglošanās, netraucētas redzes funkcijas!

- * Izvēlēties pēc iespējas fizioloģiskāku asaru aizvietotāju
- * Ārstēšanu parasti sāk ar “mākslīgo asaru” acu pilieniem
- * Ražotāja **pamatprodukcijai jābūt acu zālēm**: Allergan, Alcon, Bausch&Lomb, CibaVision, MSD, Santen.
- * Prezentāciju materiālā detalizēti aprakstītais (rekomendētais) preparāts Systane ir drošs lietošanai. Papildus pētījumi turpinās, lai uzlabotu komfortu un pētītu klīniskās simptomātikas izmaiņas, kuras šobrīd nav novērojamas¹.

4 Kīmisko apdegumu atšķirības^{2 3 4 5}

Sārmu radītie	Skābju radītie
Šķīdina olbaltumvielas, tas turpinās vairākas dienas pēc apdeguma, bīstamāki, noris smagāk.	Koagulē olbaltumvielas, tāpēc tā iedarbojas lokāli.
<i>Izņem visas cietās vielas daļas, pēc tam aci ilgi skalo ar tīru ūdens strūklu vai furacilīna šķīdumu (1:5000).</i>	
Var skalot arī ar 2% borskābes šķīdumu.	Var skalot arī ar 2–3% dzeramās sodas šķīdumu.
Piemērs: kālija hidroksīds, nātrija hidroksīds, kalcija hidroksīds.	Piemērs: sālskābe, sērskābe, fosforskābe, slāpekļskābe, citronskābe.
<i>Skarto aci skalojot ar aptuveni diviem litriem 0,9 % NaCl šķīduma.</i>	
<i>Šīs vielas sastopamas akumulatoru elektrolītos, metālu virsmu kodināšanas šķīdumos apstrādei pirms pulverkrāsošanas, pārtikas nozarē – dažādu cauruļvadu sistēmu tīrīšanas līdzekļos.</i>	

Iznākums atkarīgs tieši no acs skalošanas, kas jāveic iespējami drīz pēc nelaimes gadījuma. Prognozes ziņā sliktāks iznākums paredzams gadījumos, kad apdeguma ietekmē acs nav apsārtusi, kas liecina par konjunktīvas išēmiju. Tikai pēc tam, kad sniegta pirmā palīdzība, var noskaidrot vielas sastāvu.

¹ Pucker, A., McGwin, G., Franklin, Q., Nattis, A., & Lievens, C. (2019, November 12). Evaluation of Systane Complete for the Treatment of Contact Lens Discomfort. Retrieved April 13, 2020, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1367048419302930>

² “Acu traumas”, arsts.lv - <http://arsts.lv/katalogs/veseliba/acu-traumas>

³ Lukša I., “Traumas”, mācību materiāls LU RMIK vecmātēm kursā “Acu slimības”, 2020

⁴ Neatliekami stāvokļi oftalmoloģijā. Rīcības taktika akūta pacienta gadījumā. (n.d.). Retrieved April 13, 2020, from <https://www.doctus.lv/2017/1/neaatliekami-stavokli-oftalmologija-ricibas-taktika-akuta-pacienta-gadjuma>

⁵ Darba aizsardzības prasības darbā ar ķīmiskām vielām un maisījumiem, RSU izdevums, - https://www.rsu.lv/sites/default/files/book_download/329-2017%20Atgadne_stradajot_ar_kimiskam_vielam.pdf

5 Grūtnieču oftalmoloģiskā apskate, termiņi, riska grupas

Apskate

Likumā nav noteikta obligātā acu pārbaude grūtniecēm. Izmeklējumus ieteicams veikt reizi gadā profilaktiskos nolūkos, neatkarīgi no grūtniecības. Grūtnieci aprūpējošā ārstniecības persona var pārliecināties par šādas profilaktiskās vizītes iepriekšējo norises laiku - aicināt apmeklēt oftalmologu (acu ārstu).

Ārsta apmeklējums ir obligāts, ja vērojamas izmaiņas diskomforts acīs.

Biežākās sūdzības grūtniecības laikā ir hormonālo svārstību rezultātā izraisīts sausums acīs.

Oftalmoloģiskas indikācijas ķeizargriezienam⁶:

- * Iedzimtas un iegūtas acu patoloģijas, kad acīs ir ievietota mākslīgā intra/okulārā lēca
- * Acīs ievadīta silikona eļļa pēc tīklenes atslāņošanās operācijām
- * Cukura diabēts ar nopietnām slimības izraisītām izmaiņām tīklenē
- * Pie tuvredzības dabiskas dzemdības ir atļautas, bet acu ārstam ir jāizmeklē topošās māmiņas tīklene un jāpārliecinās, vai nav nepieciešama lāzeroftalmologa konsultācija un ārstēšana.

Īpaša uzmanība aprūpes laikā oftalmoloģijas kontekstā ir pievēršama sievietēm, kuras plāno grūtniecību vai ir grūtnieces un slimo ar *Diabetes Mellitus*.

Termiņi

Tuvredzības gadījumā acu ārsta konsultācija ne vēlāk kā 30 - 32.nedēļā (pēc tam lāzerkoagulācija ir kontrindicēta).

Cukura diabēta pacientēm būtu vēlams konsultēties pie acu ārsta *pirms* bērniņa ieņemšanas, lai noskaidrotu tīklenes stāvokli pirms grūtniecības iestāšanās. Tad grūtniecības laikā acu ārsts būtu jāapmeklē *1x trimestrī*:

- * 1.trimestra beigās,
- * 20.-24. nedēļā,
- * 30.-34. nedēļā vai kā norādījis acu ārsts), jo pie lielām tīklenes izmaiņām acu ārsta apskates notiks biežāk.

Riska grupas

Tuverdzība, grūtniecība, anamnēzē acs mehāniska trauma, sūdzības par mirgošanu, zibeņošanu.

⁶ Pūķe, I, "Acu pārbaudes grūtniecības laikā", Rīga, C. - https://capitalclinicrīga.lv/lv/noderiga_informacija/arsti_konsulte/acu_parbaudes_grutniecibas_laika/